

Севериян КОСОВСКИЙ

Спільнота пам'яті – чужина¹

Посліднім днём пам'яті в рамках центральних подій 70. річниці вигнання Лемків – беззаконної акції «Вісла», були акції проведені Товаришньою Лемків в Ліґниці. Тот ден завершил тридньову упам'ятніня річниці лемківського ексодусу.

Упам'ятніня зачали ся од 10.00 год. Божественном Літурґієм в місцевій православній церкві Воскресіння Христового, по котрій парох, о. Любомир Ворґач, одслужыл панихиду за вшиткы жертвы акції «Вісла», ай страдавших в лаґрі в Явожні. Меджечасом, священник коротко припомнул початкы лемківського (і не лем) ексодусу, зазначаючи, же подля него акція «Вісла» зачала ся дуже перше, бо такой товды, коли на Холмщині тамтишня польска власт дозволила варварско нищити православны храмы – Дім Божий. Дальше о. Ворґач спомянул на перше депортуване лемківське село – Щавне, яке было примусово выселене 28 квітня 1947 рока. Словом надії для вірных были слова *Христос Воскресе із мертвых*, які в пасхальным часі в місце *Вічної Пам'яті* сут співаны в наших храмах.

Другым пунктом подій на чужині была стріча в ліґницьком Театрі ім. Гелены Моджеевской. Там, за програмом, на зачаток голос забрала драґаб. Олена Дуць-Файфер, яка в своїм выступліню од науковой страны звернула увагу на культуровы наслідства акції «Вісла», значыт втрату языка, достоменности і духове затрачыня на рівнині, яка є доцяп чужа

¹ Текст был опубликован на портале ЛЕМ.фм+: <http://www.lem.fm/spilnota-pamyati-chuzyina/>, 30.10.2017.

для люди, які віками жили в Горах. Дальше на сцену лігницького театру вышла Марія Сільвестрі – представниця русиньской еміграції в Зеднаних Штатах Америки, а при тым спілініціаторка і спілпродуцентка фільму *Even Tears Were Not Enough / Аж і слезы не старчыли*. Сільвестрі напомула, же тот фільм неє лем типовым фільмом, з якіма стрічає ся наштоден, понеже є він свідоцтвом спільнотовой памяти цілой русиньской громады. Авторка подякувала Ваньови і Севериянови Косовским за поміч в реалізації фільму, а дальше звернула ся до публіки з просьбом шырити тот документ, додаючи, же неодолга буде він доступний для вчыткых в сіті². По тых словах на сцені явил ся председатель Стоваришыня Лемків – Андрий Копча, який на руки Марії Сільвестрі зложыл квітя в подяці за реалізацію фільму. Копча припомнул, же 13 років перше в тым самым театрі мала місце премера його авторского фабулярного фільму *Акция Вісла*, ч. I, але тіж підкрислил, же то доцяп інчы фільмы, хоц тематично оба односят ся до нашого выгнаня. По гратуляциях пришел час на лігницку премєру документального фільму *Аж і слезы не старчыли*.

Дальшом частю упамятнінь, внет по тым, як публіка одітхнула по порушаючым фільмі о трагедії народу, на сцені явил ся другий з продуцентів і ініціаторів – Джон Рігетті, який твердо підкрислил, же то не лем фільм самых продуцентів. Зазначыл, же то діло нас вшыткых, Лемків, Русинів – тых, котры в фільмі выступили, але і тых, котры го днес виділи – іщы раз навязуючы до спільнотовой памяти о выгнаню. За словами своей камараткы, Рігетті попросил о шеруваня фільму в лемківским середовиску, ай не лем, припоминаючи, же правду про трагедию лемківского народу, мусят знати тіж і други.

Зворушаючым закінчыньом лігницькой части упамятнінь 70. річниці акції «Вісла» были спомины выселених, тых, котры в фільмі не выступили. Модератор споминів, Севериян Косовский, попросил на сцену Адама Барну і Димитрия Бочневича, які радо однесли ся до того, што виділи во фільмі, зрівнуючы свої досвідчыня з тьма, о яких свідчыли выгнаны з інчых сел Лемковины. Посеред публіки было присутных більше наших родаків, які 70 років тому стратили рідну хыжу, достоинство. На премєру пришли Анна Косовска, яка выступила в продукції,

² Фільм є доступний на сайті YouTube під мотузком: <https://www.youtube.com/watch?v=be7eQ3MtRMQ&t=816s> – прип. ред.

Іоан Дзядик, якій дал реалізаторам обшйрне інтерв'ю, як тіж Ольга Перегрим – заслужена активістка Товаришын'я Лемків, а тіж акторка, виступуючыа в першій часті фільму Андрия Копчы. Завершыньом подій в театрі Моджеевской было выслухан'я твору ансамблю Лемковина з Білянкы – *Тяжко жыти на чужыні*. Аж наконец вказало ся, же доведня з другыма, серед публыкы засідала солістка Марія Трохановска-Стеранка, яка перед роками достойно выспівувала тоту пісню в ансамблі Лемковина. Організаторы красні подякували вшыткым за присутність, а несторам, тым котры потерпіли, были вручены символічны ружы, в подяці за їх жытя і свідчыня про наше лемківство на землі выгнан'я. В театрі присутны были парох лігницькой православної церкви – о. Любомир Воргач, посол на Сойм ПР – Станіслав Гусковскій та член Заряду Лігницького Повіту – Казімеж Буртни.

Фотографічна реляция Кірія Косовского

